

Др Невенка ГЛИШЕВИЋ
Подгорица

ПОГЛЕДИ АКАДЕМИКА ШОШКИЋА НА ФЕНОМЕН ИНФЛАЦИЈЕ И АНТИ-ИНФЛАЦИОНУ ПОЛИТИКУ

Академик Шошкић је стручњак који се дужи низ година бави проучавањем феномена инфлације и с тим у вези анти-инфлационе политике. Овај проблем који је стално жив и присутан и који сваког дана све више добија на значају Шошкић разматра у многим својим радовима¹⁾.

Указујући на карактеристике, значај и актуелност феномена инфлације Шошкић истиче читав спектар погледа и схватања, теоријских концепата и модела којим се објашњава његова суштина. Наиме, у економској теорији постоји висок степен сагласности да инфлација настаје и траје као резултат бројних међусобно испреплетених фактора, али су присутна неслагања око утврђивања иницијалног узрока. "Проблематика инфлације и стабилизациона политика, без сумње је веома сложена и у економској теорији и посебно економској политици. То је, рекло би се, рак рана економске знаности, гдје не постоје потпуне сагласности ни међу најреномиранијим светским економистима ни међу нашим економистима светскога гласа"²⁾. Као што је већ речено неслагања су присутна када се

1/Феномен инфлације академик Шошкић је анализирао у следећим својим радовима: Производња, запосленост и стабилизације, ИЕИ, 1970; Проблем привредног стабилизирања у савременој економској теорији и политици на Западу, Економист бр. 1-4 1966; Стабилизациона економска политика у самоуправном друштву, ИЕИ, Београд, 1971; Три фазе у решавању економских проблема-дијагноза, терапија-прогноза, Економист бр. 3, 1978. год.; Економска мисао и економска политика, ИЕИ Савремена администрација, Београд, 1980; Марксова економска мисао и проблем економске стабилизације, у Савремени проблеми економске стабилизације у ЦАНУ, Титоград, 1983.; За брзо и досљедно решавање дугорочног програма економске стабилизације, Пракса бр. 13, 1986.; Опредељења која су теоријски научно заснована, Пракса бр. 3, 1986.; Три неопходне компоненте анти-инфлационог програма, у ЈУГОСЛОВЕНСКИ ЕКОНОМИСТИ О МОГУЋНОСТИМА СТАБИЛИЗАЦИЈЕ И РАЗВОЈА ПРИВРЕДЕ САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ, Савјетовање у Бечћима, Београд, 1992. и у многим другим.

2/Б.Шошкић: Економска мисао и економска политика, ИЕИ, Савремена администрација, Београд, 1980. стр. 301

ради о утврђивању иницијалних узрочника инфлације. Шошкић истиче да је управо утврђивање примарног узрочника од пресудног значаја, јер од његовог успјешног откривања зависи и успјех анти-инфлационе политике.

До прве половине шездесетих година инфлација је била претежно благог карактера, па је преовладало схватање да се она јавља као обавезан пратилац високе коњуктеуре и запослености. На њу се гледало као на малу неугодност. Вјеровало се да умјерена инфлација јесте цијена којом се плаћа пуна запосленост и раст националног дохотка. Академик Шошкић, међу првима у нашој економској теорији, указује на чињеницу да инфлација не мора настати само у условима пуне запослености и искоришћености производних капацитета. Напротив, инфлација може настати и у ситуацији незапослености и недозвољеног коришћења капацитета, што представља најтежи облик инфлације тзв. "стаг-флацију".

"Инфлација, дакле, не настаје само у ситуацији релативно пуне запослености и претеране тражње у односу на понуду, тј. у односу на физички обим ресурса. Инфлација у структурално нефлексибилној привреди може да настане и у ситуацији високог процента незапослености и неискоришћености производних капацитета. То је ситуација када профит, наднице и цене расту упркос постојања незапослености радне снаге и осталих фактора производње. Ближе говорећи инфлација може да настане, нарочито у високо концентрисаној привреди, и као резултат нефлексибилних, уствари административних цена чак и у ситуацији привредне рецесије"³⁾. И заиста, он је био у праву, јер већ седамдесетих година долази до комбинације стагнације и инфлације. Раст цијена у већини земаља премашио је стопу раста привреде, а у неким земљама достигао је забрињавајуће размјере и то у условима изразите незапослености рада и неискоришћености капацитета.

Проблем стаг-флације није мимоишао ни нашу земљу. Напротив, последњих двадесетак година у њој је забиљежен процес развоја изузетно високе инфлације уз истовремени пад привредне активности. Свјестан те чињенице Шошкић наглашава да инфлација представља изузетно тежак проблем за нашу привреду, јер је добила одлике трајног феномена и сву комплексност инфлационог механизма, са чиме се њене негативне посљедице на сва подручја привредне активности и живота уопште још више повећавају.

Шошкић не даје само теоријско објашњење феномена инфлације, већ посебан значај придаје апликативном дијелу, тј. испољавању инфлације у југословенској привредној пракси. Оно што је посебно значајно је да се он не задржава само на томе већ даје непосредан одговор на питање шта даље, односно шта треба урадити да би се проблем инфлације ријешило. Због тога, акценат у својим истраживањима Шошкић ставља на анти-инфлациону политику, тј. предлаже мјере и рјешења која по његовом

³/ Б. Шошкић: Проблеми привредног стабизирања у савременој економској теорији и политици на Западу, Економист, 1-4, 1966, стр. 178

мишљењу треба да допринесу сузбијању инфлације.

Проблем инфлације, по Шошкићу, треба рјешавати развојем тржишне привреде, јер је она у стању да, у одређеној мјери, без државне интервенције ријешити многе економске проблеме, па и проблем инфлације. По њему тржишна привреда "...ствара увелико материјалне претпоставке и доприноси бржем и потпунијем рјешавању основних макро-економских проблема- инфлације, а посебно привредног раста, запослености, спољно-економских проблема"⁴). Према томе, полазна тачка за рјешавање ових проблема јесте стварање интегралног тржишта. Међутим, за рјешавање проблема инфлације није довољно испунити предњи услов, тврди Шошкић. То би требао бити само почетни корак. Он, који познаје и осјећа проблем, указује на други, можда још важнији корак, а то је доношење адекватне, на науци засноване, анти-инфлационе политике. Да би се донијела таква анти-инфлациона политика неопходно је открити и анализирати узроке који су довели до појаве инфлације.

Шошкић прихвата чињеницу да су узрочници наше инфлације вишеструки, али истиче да је неопходно правити разлику између оних који имају карактер иницијалних (примарних) и изведених (секундарних) узрочника. Јасно увиђајући значај иницијалних узрочника инфлације који подстицају изведене узрочнике и врше јак притисак на њих чиме инфлација добија на убрзању, он истиче да тежиште анти-инфлационог програма треба да буде на сужавању, или, што је још боље, потпуном елиминисању самих иницијалних узрочника инфлације, посебно оних који су по интезитету и посљедицама пресудни.

Веома је битно, истиче Шошкић, да се приликом доношења анти-инфлационог програма узме у обзир чињеница да инфлација настаје, прије свега, као резултат несклада између агрегатне тражње и агрегатне понуде, односно неравнотеже између ограничених робних и претјерано великих куповних фондова (новчане масе, кредита, емисије, сиве емисије).

Без сумње академик Шошкић је у праву, јер ако би емисија новца расла по истом проценту као и друштвени производ, онда инфлације углавном не би ни било. Типичан примјер за доказ ове тврдње је наша привредна стварност. У периоду од 1965-1971 године новчана маса расла је по просјечној годишњој стопи од 20%, а номинални друштвени производ по стопи од 18%. Још јачи доказ се добија када се раст новчане масе упоређује са растом реалног друштвеног производа, који је у посматраном периоду растао по стопи од 9% годишње. Тако високе стопе раста новчане масе указују на неспорну чињеницу да су монетарни фактори имали доминантан утицај на инфлацију у овом периоду. Као генератор инфлације овај фактор поприма све већи значај од 1972. год. до 1979 год. новчана маса је расла по стопи од 32,9% просјечно годишње, док је номинални друштвени производ растао по стопи од 24,5%, а реални по стопи од само

⁴Б. Шошкић: Три неопходне компоненте анти-инфлационог програма, у Зборнику, Југословенски економисти о могућностима стабилизације и развоја Савезне Републике Југославије, Београд, 1992

6% годишње, што је за 5,4 пута ниже од раста новчане масе. У периоду до 1982 год. новчана маса расте нешто спорије од раста номиналног друштвеног производа, али брже од реалног. Како је, по Шошкићу, реалније посматрати раст новчане масе у односу на раст реалног друштвеног производа, онда је јасно да и у овом периоду монетарни фактор представља значајни генератор инфлације у Југославији. Од 1985. а посебно посљедњих година (због изузетно високог раста опште потрошње као последице ратних околности) пристуно је изузетно велико штампање новца, уз истовремени пад привредне активности, тако да новчана маса расте по знатно већој стопи од стопе раста номиналног а посебно реалног друштвеног производа. Чини се, да нема мјеста дилеми да је наша инфлација прије свега инфлација због тражње, односно да има монетарни карактер.

Шошкић скреће пажњу на чињеницу да на инфлацију не утиче само новчана маса већ и брзина оптицаја новца, што је и природно у условима високе и дуготрајне инфлације, каква је инфлација код нас. Повећање брзине оптицаја новца, с обзиром да није праћено смањивањем количине новца, директно дјелује на инфлацију путем повећања укупне ефективне тражње. Како смо, у нашим условима имали и висок раст новчане масе и повећање брзине оптицаја новца то је имало за посљедицу висок раст ефективне тражње у односу на постојећу понуду. Без сумње, неравнотежа између ограничених робних и претјерано великих новчаних фондова постала је један од основних извора инфлације код нас. Свеједно је, истиче Шошкић, да ли се неравнотежа покрива емисијом, кредитима или међукредитирањем. "На крају крајева, без обзира какав је узрочник, ипак се у крајњој линији појављује одређена количина новца, у једном или другом виду, у односу на одређену количину робе и уколико постоји несразмјера, уколико је емисије и кредита исувише много, онда цијене расту, долази до инфлације"⁵.

Шошкић истиче да је велик обим кредита посљедица лошег положаја великог броја радних организација у нашим условима. Наиме, радне организације налазе се у таквом стању да нијесу у могућности наставити процес производње без кредита. Због опште привредне и друштвене ситуације и социјалних разлога кредити се перманентно одобравају. Они се користе за покриће курсних разлика, за покриће разних буџетских ставки, регреса и тд.

Повећању тражње за кредитима умногоме је допринијела ниска каматна стопа, истиче Шошкић. Наиме, нереалне каматне стопе, тј. каматне стопе ниже од стопе инфлације утичу на нерационално и непромишљено трошење средстава, што потенцира ионако велику тражњу у односу на понуду.

Шошкић указује на још један, веома значајан, изузетно снажан додатни генератор наше инфлације настао због тражње, кроз механизам

⁵Б. Шошкић: Опредељења која су теоријски научно заснована, Пракса, бр. 3, 1986. стр. 95.

међукредитирања, односно тзв. "сива емисија". Наиме, у нашим условима устаљена је пракса да примаоци робе не плаћају своје обавезе у року или их уопште не плаћају, услед чега се повећава неликвидност привреде и вшпи притисак на банкарски сектор за додатним кредитима. На тај начин повећава се новчана маса што инфлациони процес још више убрзава.

За рјешавање проблема инфлације тражње, односно инфлације изазване монетарним факторима, по Шошкићу, постоје сљедеће могућности:

- повећање робних фондова
- смањење новчаних фондова
- комбинација, односно повећање робних уз истовремено смањење новчаних фондова, што би било најповољније.

С тим у вези, Шошкић истиче, да се као неопходан инструмент у борби против инфлације морају користити мјере монетарне политике, посебно када се има у виду кратак рок. Ово због тога што је, са становишта краткорочног аспекта, неопходно најприје отклонити вишкове тражње над понудом што је основна претпоставка остваривања услова за борбу са инфлацијом. У том циљу неопходно је користити реструктивну монетарну политику, која се, прије свега, односи на заустављање раста примарне емисије новца, "сиве" емисије и емисионих кредита. По Шошкићу ово не би требало да представља велики проблем. Довољно би било осамосталити Народну банку као емисиону установу и одузети држави право да може неконтролисано штампати новац. Тек након тога треба повести рачуна о дугорочном аспекту анти-инфлационе политике. Као неопходан дугорочни услов стабилизације привреде, Шошкић истиче подстицање привредне активности, за шта је неопходно омогућити дјеловање економских законитости, односно тржишног начина привређивања.

Оно у чему Шошкић види главни проблем је сузбијање иницијалних узрочника инфлације, односно отклањање узрочника који врше притисак и имају за последицу повећање новчане масе. Самим тим њихова анализа посебно окупира његову пажњу.

Када анализира иницијалне узрочнике наше инфлације Шошкић изузетан значај придаје дефицитном финансирању јавне потрошње (опште и заједничке). Наиме, издвајања за општу и заједничку потрошњу у нашим условима била су прилично висока и кретала су се аутономно, што значи да нијесу биле усклађене са материјалним могућностима привреде. Раскорак између релативно високих јавних расхода и ограничених прихода из здравих извора финансирања је велик. Предимензионирана општа потрошња и ратни сукоби праћени разарањем, падом производње и извоза довели су до тога да, и поред високог пореског оптерећења наше привреде, приходи нијесу били довољни да је држава непрекидно "позајмљивала" значајна средства код банака. "Наша буџетска и заједничка као и остала јавна потрошња (за субвенције, дотације, подстицаје, надокнаде и друго) расте брже од раста укупног друштвеног производа, тј. оствареног дохотка односно буџетских и осталих јавних прихода (по основу пореза, доприноса, царина и слично) па се разлика покрива из емисије новчане масе, односно емисионих

кредита⁶⁾. Ово има за последицу раст новчане масе, а тиме и раст инфлације.

За отклањање овог узрочника инфлације, по академику Шошкићу, неопходно је извршити корекцију пореског система у том смислу што би се акценат ставио на рестрикцију неефикасних државних расхода чиме би се постигло смањење тражње и растерећење привреде. Општу потрошњу треба свести у оквире здравих, односно неемисионих извора прихода, без обзира на жртве које такве рестрикције захтијевају. Свјестан чињенице да би радикално повећање пореза, доприноса и царина изазвало отпор и довело до подстицања трошковне инфлације, с једне стране, и смањење штедне становништва, с друге стране, што би негативно утицало на инвестиције, раст и запосленост, Шошкић нуди прихватљивије рјешење проблема овог узрока инфлације: у домаћим и страним кредитима и додатној емисији државних обвезница.

Други снажан иницијални узрочник инфлације Шошкић види у личним доходима који расту брже од продуктивности рада. По њему "инфлација која настаје под притиском личних доходака може да настане и - као што показују привредна кретања у развијеним тржишним привредама а посебно у нашој земљи - настаје прије него што привреда достигне највишу тачку своје активности, прије - некада знатно прије - него што је постигнут ниво пуне запослености расположивих фактора производње. Инфлација у тој ситуацији може да дође и долази као резултат ограниченог дјеловања тржишног механизма у домену личних доходака и цијена на тржишту"⁷⁾.

Анализирајући нашу привредну стварност, заиста долазимо до закључка да је Шошкић у праву. Утицај личних доходака на инфлацију осјећао се посебно у периоду од 1964-1974. То је период када долази до увођења система расподеле личних доходака на нивоу предузећа, од када уствари и почиње њихово постепено удаљавање од продуктивности рада. У осматраном периоду је дошло до снажног раста реалних а посебно номиналних личних доходака. Док је продуктивност рада расла по стопи од 4% годишње, реални лични доходи расли су по стопи од 6%, а номинални по стопи од 22% годишње. Овакав раст личних доходака у односу на раст продуктивности рада неоспорно је вршио снажан утицај на инфлацију у овом периоду. До раскорака између повећања личних доходака и продуктивности рада посебно долази последњих година. Под притиском трошкова живота, неадекватног система расподеле и структурних диспропорција долази до раста личних доходака, што води расту произвођачких цијена те, према томе и инфлације.

Иницијални импулс у повећању личних доходака потиче од стране предузећа која имају монополски положај на тржишту захваљујући чему могу да остварују екстра добит и ренту. Свој положај монополска предузећа користе да, захваљујући нашем неадекватном институционалном систему расподеле, повећавају личне дохотке независно од

6/Б. Шошкић: Како из инфлације, НИН бр. 1988 стр. 24.

7/Шошкић: Стабилизациона економска политикау самоуправном друштву, *Економист*, 3-4, 1971, стр. 659

продуктивности рада, тако да врше расподјелу у корист потрошње а на рачун акумулације. Такво кретање личних доходака у монополским гранама прати и раст личних доходака у немонополским гранама. Наиме, запослени у њима, уз помоћ синдиката, врше притисак и захтијевају повећање својих личних доходака. Пред тим притиском се (због социјалног мира) углавном попушта, тако да се обезбјеђује додатно финансирање личних доходака из емисије.

Могућност за трајно отклањање дејства личних доходака на инфлацију Шошкић види у чврстом друштвеном опредјељењу на такву политику личних доходака која би све запослене упућивала на то да повећавају своје личне дохотке на бази повећања дохотка предузећа, с тим што би било пожељно да то повећање буде нешто мање од раста продуктивности рада, односно да се један дио дохотка издваја за акумулацију. Обзиром да инфлацију личних доходака покрећу углавном монополска предузећа, Шошкић сматра да је у та предузећа и цијелу ванпривреду неопходно увести еластичне платне разреде, прије свега по основу квалификационе структуре и радног стажа кумулативно за сваку радну организацију.

Оваква политика личних доходака, како истиче академик Шошкић, имала би, поред анти-инфлационе и развојну компоненту, јер би се стварао финансијски простор за нову акумулацију а тиме и за бржи привредни раст и запосленост.

Сем ових, Шошкић предлаже и друга стимулативна, прије свега, пореска рјешења, којима би требало подстицати монополска и друга предузећа да одређени, договорени проценат из личних доходака запослених буде исплаћиван у виду дионица датог предузећа. Осим тога, по њему, требало би стимулисати индивидуалну куповину дионица, прије свега, и обвезница као и штедњу становништва чиме би се тај дио личних доходака ослобађао од опорезивања.

Ваља нагласити да Шошкић инсистира на томе да је политика дохотка неопходан инструмент економске политике без кога, обзиром на наше негативно искуство с тим у вези, нема рјешења проблема инфлације.

По Шошкићу, непокривене инвестиције чине трећи по значају иницијални узрочник инфлације. Пад производње и запослености уз истовремени раст трошкова производње и ратни сукоби који су довели до ограничења тржишта, учинили су да су многа наша предузећа (посебно крупна) доведена у ситуацију да не могу вршити ни просту а камоли проширену репродукцију. Она врше снажан притисак на државне органе и банке за додјелу кредита без којих не би могли да наставе са производњом а и морали би да отпусте велики број запослене радне снаге. А у нашим економски ограниченим условима и дестимулисаном штедњом (због неповјерења у банке) обим здравих банкарских кредита је низак, па се због јаког притиска за додјелу кредита обично отварају инвестициони кредитне славине по основу емисије нове новчане масе.

Упоредо с овим, Шошкић указује на постојање "сиве" емисије (међусобно задуживање, куповине без плаћања, непокривене мјенице и сл.), чији су инфлациони ефекти исти као код примарне емисије.

Из Шошкићевог предлога анти-инфлационих мјера произилази да је

најбољи начин за смањивање инфлације која је проузрокована високим растом инвестиција свођење и укидање њиховог инфлаторног финансирања.

Кључну материјалну подлогу која утиче на дугорочни успјех стабилизације, по Шошкићу представља привредни развој. Динамизирање привредног раста представља императив анти-инфлационе политике. Отуда и задатак економске политике да проналази начине и методе за повећање инвестиција, за њихову крајње рационалну и ефикасну употребу. "Основни извор здравих, неинфлаторних инвестиција јесте доходак, дио дохотка радних организација који се издваја за акумулацију (наспрот потрошњи), тј. за проширену репродукцију. Тај би извор требало што више пропиривати"⁸⁾. Рјешење овог проблема Шошкић види у отварању широких могућности за директна улагања штедње становништва и страних улагања у различитим облицима, прије свега у виду обвезница и посебно дионица које омогућавају предузећу да стичу допунску акумулацију а да не постаје дужник. За стимулисање штедње становништва неопходно је користити позитивну реалну каматну стопу.

Академик Шошкић истиче, дакле, три иницијална узрочника инфлације и то: претјерано висок раст јавне потрошње, аутономан раст личних доходака независно од раста продуктивности рада и непокривене инвестиције. Међутим, сви ови иницијални узрочници имају за последицу неодмјерену експанзивну монетарно-кредитну тј. емисиону политику. Она је изведени односно финални узрочник инфлације. Така монетарна политика служи као основица, као извор за покривање нереалних финансирања инвестиција, нереалног раста личних доходака и прекомјерног раста опште и заједничке потрошње. Без сумње, када би емисија новца расла у истом проценту као што расте друштвени производ, онда инфлације не би ни било.

Неконтролисани раст примарне и "сиве" емисије новца, требало би, дакле, по Шошкићу, ускладити са кретањем укупног друштвеног производа, односно емисију новца смањивати све дотле док се не заустави инфлација. Аутор истиче да ово, начелно говорећи није тешко. Довољно је да се одређеним институционалним рјешењима осамостали Народна банка као емисиона установа с тим што би се држави одузело право да утиче на обим примарне емисије, односно да врши неконтролисано штампање новца. Међутим, проблем је открити и отклонити иницијалне узрочнике инфлације који врше притисак и доводе до неконтролисаног штампања новца. О мјерама које предлаже академик Шошкић напријед смо говорили. Њих би требало уградити у одговарајућу анти-инфлациону политику, и почети спроводити у живот.

Паралелно са доношењем анти-инфлационе политике Шошкић инсистира на неопходности коришћења и осталих видова макроекономске, прије свега развојне политике. Неопходна је радикална измјена економског система у правцу што потпуније тржишне привреде, и

⁸⁾Б. Шошкић: За економске законитости и економску политику, Економист, бр. 4, 1980. стр. 2508.

својинске и управљачке трансформације, ако се мисли рјешавати тешки и дубоки проблем наше стаг-флације.

Када се све изложено има у виду можемо још само закључити да је допринос академика Шошкића у расвјетљавању проблема инфлације велик. У својим истраживањима он се не задржава само на објашњењу феномена инфлације него тражи одговор на питање шта даље, односно шта треба урадити да би се проблем инфлације ријешило.

Са сигурношћу можемо тврдити да академик Шошкић проналази оптималан однос између постојећих научних сазнања о феномену инфлације и стварних потреба праксе. Он уноси реалост у своју анализу што даље подразумијева да се закључци до којих је дошао, односно мјере које предлаже могу ефикасно користити у рјешавању овог, чини нам се најважнијег проблема наше привреде.

Dr Nevenka Glišević

ŠOŠKIĆ VIEW OF INFLATION AND ANTI INFLATION POLICY

Summary

Academician Šošković has been studying the phenomenon of inflation and anti inflation policy for a long period of time. Pointing out characteristics, importance and relevance of this phenomenon, Šošković emphasizes that problems of inflation and anti inflation policy are very complex, both in economic theory and in economic policy, so it can be rightfully said that they are "cancerous wound" of economic science.

Šošković was among the first in our economic theory who showed that inflation must not occur only in the conditions of full employment and full use of production resources, but it could arise in the situation of unemployment and insufficient use of factors of production. He explains the origins of the worst type of inflation so-called "stag-flation", as the combination of stagnation and inflation.

It is very important that Šošković not only gives theoretical explanation of inflation as phenomenon, but he attributes great importance to applicative part. In the analysis of the Yugoslav economic reality he underlines the fact that it is characterized by the process of extremely high inflation creation contemporary to fall in economic activities what means that inflation is very serious problem for Yugoslavia. Namely, inflation in Yugoslavia has got the characteristics of permanent phenomenon equipped with whole inflation's mechanism so its negative consequences for all areas of economic and life activities are increasing.

Taking into account all said, Šošković emphasizes the necessity to analyze the causes of inflation. He accepts the fact that causes of inflation in Yugoslavia are multiple and he underlines the necessity to make the distinction between those which have the character of initial (primary) causes and those which are derived (secondary) since the success of anti inflation policy depends on the identification of initial inflation causes.

Šošković attributes special importance to the three initial inflation causes in Yugoslavia, which are: exaggerated rise in public consumption, autonomous rise of personal income independently of the rise in productivity and uncovered investments. Since all this causes

result in uncontrolled expansive monetary policy, according to Šoškić, it should be blamed for it is the bases for unreal and uncovered investments, unreal rise of personal income and exaggerated rise of general and public consumption.

Of the particular importance is the fact that Šoškić does not limit himself to economic situation analysis but he gives direct answer to how to solve the problem of inflation. He emphasizes the importance of matching primary and "gray" money supply to GNP. However, Šoškić underlines that it is important to remedy initial causes of inflation since they make pressure on uncontrolled money supply and therefore he proposes certain measures for which implementation certain anti inflation policy is required.

It is necessary to underline the importance of Šoškić's contribution to clarification of the inflation phenomenon. He finds out the optimal relation between scientific knowledge and real practical needs and he brings reality to his analysis so that conclusions upon which he has come i.e. measures which he recommends can be efficiently used to solve the most important problem of economic practice.